

УДК 343

Osichnyuk Y.

PREVENTION OF CRIMINAL POLLUTION OR OTHER ALTERATION OF THE NATURAL PROPERTIES OF AIR

Ю.В Осічнюк*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри суспільних наук**ВНЗ «Національна академія управління»*

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОМУ ЗАБРУДНЕННЮ АБО ІНШІЙ ЗМІНІ ПРИРОДНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Постановка проблеми. Одним із найактуальніших завдань, що стоять сьогодні перед Україною, є проблема збереження, поліпшення та відновлення сприятливого для життя стану атмосферного повітря. Серед пріоритетних завдань, які вирізняються в цьому контексті, є розробка проблем кримінально-правової охорони атмосферного повітря.

У статті розглядається діяльність із запобігання злочинному забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми кримінально-правової охорони атмосферного повітря певною мірою розроблялися в юридичній літературі. Суттєвий внесок у дослідження цих питань зробили, зокрема, С.Б. Гавриш, Н.О. Гупорова, Т.А. Денисова, В.П. Ємельянов, О.Г. Колб, З.Г. Корчева, Н.О. Лопашенко, В.Д. Пакутін, В.Л. Мунтян, В.К. Матвійчук, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Втім більшість наукових праць з аналізованої тематики ґрунтуються на застарілій нормативній базі, використанні вузького підходу, тобто питання розглядаються лише з позицій екологічної безпеки та природного блага, без урахування сучасного праворозуміння окреслених екологічних аномалій. Тому існує потреба наукового осмислення чинного кримінального законодавства з позицій сучасного праворозуміння у досліджуваній сфері.

Мета статті полягає у дослідженні діяльності правоохоронних органів із запобігання злочинному забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря.

Основні результати дослідження. Переходу України до сталого розвитку повинно передувати реформування всієї системи народного господарства і внесення деяких корективів в систему еколого-економічної політики. Серед основних пріоритетних напрямів екологічної політики в Україні, на нашу думку, має бути: 1) комплексний підхід у розробці екологічного та іншого при-

родоохоронного законодавства, в тому числі і кримінального, що стосується забруднення або іншої зміни природних властивостей атмосферного повітря; 2) збільшення витрат на охорону атмосферного повітря; 3) заборона будь-яких відступів від проектів, що шкодять довкіллю; 4) безумовне дотримання природоохоронних нормативів, створених Міжнародним співтовариством; 5) обов'язковість екологічних експертиз з метою складання екологічного прогнозу; 6) активізація діяльності правоохоронних органів проти порушників, які забруднюють або здійснюють іншу зміну природних властивостей атмосферного повітря; 7) покращення екологічної освіти; 8) мінімізація антропогенних перетворень; 9) поетапність ліквідації негативних наслідків; 10) вибірковий підхід до проведення природоохоронних заходів з метою підвищення їх ефективності; 11) плата за використання природних ресурсів, у тому числі й атмосферного повітря.

Час має примусити і поступово робить те, що навіть самі консервативні прихильники, які мають відношення до законодавчої ініціативи, відмовляються від практики підтримання соціальної та екологічної стабільності за допомогою старих підходів і правових приписів, вони активніше роблять кроки до розширення заходів стосовно атмосферного повітря. У цьому аспекті величезна роль належить праву. Його найважливіша соціальна риса полягає у зв'язку цього феномену з державною політикою. Їх взаємодія проявляється на рівні як законодавчої, так і право-застосовної діяльності. Державну політику, тобто стратегічну лінію і практичні спрямування її здійснення у галузі права називають юридичною (правовою) політикою. Термін «юридична політика» (чи «правова політика») знаходиться в ряді таких суміжних понять, як «економічна», «соціальна», «демографічна», «фінансова», «наукова політика» тощо. Всі вони характеризують основні напрями діяльності держави в тій чи іншій сфері суспільного життя. Відповідно під юридичною політикою розуміють ті принципи і цілі, які держава проводить у життя при створенні і застосуванні права, цих норм, у діяльності юридичних установ, у формуванні і розвитку правосвідомості громадян [1, с.6].

Зрозуміло, що між країнами існують великі розбіжності щодо названих проблем, а особливо організаційних, традицій, досвіду керівництва, законодавства тощо. Тому, на нашу думку, лише законодавча та виконавча гілки влади нашої держави можуть з найширшим залученням науковою потенціалу найефективніше використати міжнародний позитивний досвід, потрібні зміни в законодавстві, в тому числі і кримінальному, і метою розробки карної політики щодо екологічної злочинності в цілому, і стосовно таких злочинів, як забруднення або іншу зміну природних властивостей атмосферного повітря зокрема. Зрозуміло, що тут має бути новий підхід, який потребує докорінної зміни ставлення Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України до запобігання злочинам, що стосуються забруднення або іншої зміни природних властивостей атмосферного повітря, дещо по іншому проявлятися в міжнародному співробітництві, у спрямуванні зусиль всіх інституцій в цій справі. Такий підхід, на нашу думку, може реалізуватись кількома шляхами. Перший – коли головня увага буде зосереджена на вивченні й впровадженні в життя міжнародного

досвіду у справі раціонального використання, охорони, відтворення та оздоровлення атмосферного повітря та запобігання злочинам у цій сфері; другий – коли така увага буде зосереджена не на екологічних наслідках, а на їх причинах.

На першому шляху останнім часом уже досягнуто успіхів. Україна підписала ряд Конвенцій міжнародних угод і починає їх впроваджувати в національне кримінальне та природоохоронне законодавство. На другому шляху, як показує наше дослідження, є певні подвиги: у багатьох відомствах, у тому числі і правоохоронних, з'явилися нові установи (управління, відділи тощо), які почали займатися охороною навколишнього природного середовища та запобіганням забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря. Звичайно в цьому аспекті ще не все гаразд з екологічним інформуванням населення, міжнародного співтовариства, з вдосконаленням екологічного, в тому числі й кримінального, законодавства, що стосується цієї сфери.

Ми впевнені, що для планування боротьби зі злочинністю, що стосується навколишнього природного середовища, складовою якої є забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря, як і зі злочинністю в цілому, важливе значення має визначення змісту карної політики. Ця проблема належить до дискусійних. В юридичній літературі висловлена думка про те, що карна політика охоплює всі заходи, прямо чи побічно спрямовані на боротьбу із злочинністю. При цьому стверджується, що карна політика реалізується як у процесі спеціальних заходів (криміналістичних, кримінально-процесуальних, кримінально-правових, виправно-трудова, кримінологічних), так і заходів загально-соціального характеру (ідеологічних, медичних, культурних, економічних тощо) [2, с.12]. Нам здається, що С.В. Бородін правильно зауважує, що коли погодитися з подібним трактуванням сфери дії карної політики, це призведе до підміни політики карною політикою [3, с.27]. Потрібно враховувати, що карна політика пов'язана із соціальною політикою не прямо, а опосередковано – через юридичну політику, і це має бути притаманним і для карної політики, у питаннях, що стосуються охорони навколишнього природного середовища. Виходячи з вищесказаного, карна політика – це частина як соціальної, так і правової політики, до якої не входять загальні заходи соціального попередження, вони лише взаємодіють з нею [4, с.241].

У радянській юридичній літературі було запропоновано поділяти єдину політику в галузі боротьби зі злочинністю на самостійні кримінально-правову, кримінально-процесуальну і виправно-трудова політику. Водночас нічого не говорилося про напрями такої політики в окремих сферах буття людини, зокрема, у сфері охорони атмосферного повітря. При цьому кримінально-правова політика часто позначалась терміном «карна політика» [2, с.12]. Ця точка зору не знайшла підтримки серед радянських юристів.

Окремі автори називають боротьбу зі злочинністю кримінологічною політикою, відокремлюючи головну її різновидність – профілактичну політику. Паралельно з останньою, але на нашу думку, на нижчому рівні наукового абстрагування, пропонується розглядати кримінальну політику, не рядка в ній

не приділяючи цій політиці щодо охорони атмосферного повітря. Ці два види політики, як стверджується, формують зміст єдиної кримінологічної політики [5, с.47].

Була висловлена й інша думка, згідно з якою пропонується обмежене тлумачення сфери дії карної політики. Прибічники цієї позиції залучають до предмета карної політики ті спеціальні заходи соціального попередження злочинності, які ґрунтуються на кримінальному, кримінально-процесуальному і виправно-трудовавому законодавстві із залученням відомостей науки, включаючи кримінологію і криміналістику [6, с.12]. Але й вони не торкаються в своїх поглядах окремих сфер буття людини, зокрема охорони атмосферного повітря. Такий підхід поділяють С.В. Бородін [3, с.4], М.О. Беляєв [7, с.21–23] та українські вчені, які займаються в тій чи іншій мірі цією проблемою. Водночас у вітчизняній юридичній літературі трапляються випадки використання (без належного обґрунтування) поняття «кримінальна-правова політика» як синоніму політики у галузі боротьби зі злочинністю, тобто карної політики [8, с.7].

Отже, виходячи з вищезазначених суджень, а також поглядів С.В. Бородіна [3, с.27], А.А. Музики [9, с.241–248], можна констатувати, що діяльність держави у сфері боротьби зі злочинністю в цілому, і злочинністю, що стосується навколишнього природного середовища, і зокрема забруднення атмосферного повітря, здійснюється за допомогою єдиної політики, яка називається карною. Терміни «кримінально-правова», «кримінально-процесуальна», «виправно-трудова», «судова» мають право на існування для позначення складових єдиної карної політики.

Треба зазначити, що карна політика в цілому, і зокрема в сфері охорони атмосферного повітря, – важлива наукова і значна прикладна проблема сьогодення. Протягом радянського періоду в Україні по відношенню до охорони атмосферного повітря юристи фактично не займалися розробками цієї тематики. На нашу думку, запобігання злочинам, що стосуються атмосферного повітря, має стати пріоритетним напрямом, де повинні бути окреслені чіткі орієнтири, воно повинно мати глибоке і повне наукове осмислення на рівні кандидатських дисертацій, заслуговує бути предметом не одного монографічного фундаментального дослідження. Про це досить чітко зазначив у 1985 р. вчений О.М. Яковлев, що перед доктриною кримінального права з особливою гостротою стоїть завдання розвитку наукових основ правотворчості створення наукової теорії криміналізації і декриміналізації суспільно-небезпечних діянь [10, с.8].

Враховуючи вище зазначене можна констатувати, що провідною ланкою взаємодії з іншими суб'єктами запобіжної діяльності є правоохоронні органи, які не лише використовують широко їхню допомогу в процесі здійснення профілактичних заходів, а при необхідності безпосередньо включають їх у профілактичну діяльність з проведення запобіжних заходів стосовно атмосферного повітря.

Крім розкриття екологічних злочинів, викриття винних і притягнення їх до кримінальної відповідальності, кримінально-процесуальний закон покладає на органи досудового розслідування (органи, що здійснюють дізнання і

досудове слідство) слідчого, прокурора та суд обов'язки здійснювати спеціальні заходи запобігання. При цьому треба мати на увазі, що такі слідчі і процесуальні дії для порушення кримінальної справи, затримання підозрюваного, застосування запобіжного заходу, усунення з посади та ін., хоча і мають загальну профілактичну ознаку, проте самі по собі ще не усувають усього комплексу обставин, що зумовили або сприяли його вчиненню. Саме тому застосування спеціальних заходів, безпосередньо спрямованих на найповніше виявлення та усунення причин і умов, що сприяли вчиненню забруднення або іншої зміни природних властивостей атмосферного повітря, істотно підвищує ефективність та цілеспрямованість всієї роботи щодо розслідування і судового розгляду кримінальних справ цієї категорії і, по суті, є логічним її завершенням.

Аналіз правозастосовної практики показує, що заходи процесуального запобігання забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря мають здійснюватися на різних етапах провадження кримінальної справи, що зумовлює тривалий характер діяльності органу досудового розслідування, слідчого, прокурора та суду.

Характерною особливістю цієї запобіжної роботи є те, що вона проводиться не лише під час розслідування справи по злочинному забрудненню або іншій зміні природної властивості атмосферного повітря, а й на більш ранніх етапах готування до вчинення злочинів. У процесі запобігання цьому злочину основним завданням є діяльність насамперед в тому, щоб швидко розблокувати криміногенну конфліктну ситуацію, а також цілеспрямованими, роз'яснювальними і виховними заходами переконати правопорушника добровільно відмовитися від реалізації злочинного умислу, чим, по суті, усувається сама загроза вчинення забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря.

Ефективність заходів запобігання злочинному забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря значно підвищується, якщо в ньому беруть участь представники громадськості, інші особи з найближчого оточення правопорушника.

Проте, як свідчить природоохоронна практика, великі потенційні можливості ранньої профілактики (запобігання злочину) використовуються дуже рідко. Найістотнішим недоліком є те, що на численні випадки забруднення або іншої зміни природних властивостей атмосферного повітря не завжди настає негайне відповідне реагування ефективними заходами запобігання, які забезпечили б позитивні зміни у правосвідомості суб'єктів відносин, що поставлені під охорону ст.241 КК України, і отже, виключили можливість рецидиву цих соціально небезпечних діянь. Характерно й те, що навіть при застосуванні до осіб, що вчинили такий злочин, одноразових профілактичних заходів, вони здебільшого зводилися лише до системи різних обмежень і заборон. Таку практику важко визнати ефективною, оскільки така профілактика не залучає правопорушника до активної участі в еколого-правовому вихованні. У цьому аспекті виправдовує себе практика, коли осіб, які вчинили адміністративні правопорушення щодо відносин стосовно атмосферного повітря, що можуть перерости в карне діяння, попереджують про можливу відповідаль-

ність, а також зобов'язують прослухати спеціальний курс платних лекцій з охорони атмосферного повітря для підвищення їх правосвідомості та стимулювання правомірної поведінки.

Функції запобігання злочину, передбаченому ст.241 КК України, на ранніх стадіях покладені на слідчі органи досудового розслідування одноособово або слідчою групою відповідно до статей 38, 215 КПК України. Стаття 215 КПК України зазначає, що досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків - у формі дізнання в порядку, передбаченому цим Кодексом. Це зобов'язує органи досудового розслідування вживати необхідні оперативно-розшукові заходи з метою виявлення ознак злочину та осіб, які його вчинили. З цієї вимоги випливає, що орган досудового розслідування має запобігати підготовлюванню або негайно припинити вже розпочате злочинне забруднення атмосферного повітря застосуванням до винних ефективних заходів переконання і примусу, які приводять особу до відмови реалізації злочинного наміру або позбавляють її можливості продовжувати злочинну діяльність.

Для негайного припинення забруднення атмосферного повітря у стадії приготування або замаху органу досудового розслідування необхідно насамперед створити обстановку яка виключала б можливість подальшого розвитку злочинної діяльності. Виправдовують себе в таких ситуаціях спеціальні заходи, які спрямовані на роз'єднання антигромадських груп і порушників законодавства що стосується атмосферного повітря та переорієнтацію їх на суспільно корисну діяльність з охорони атмосферного повітря.

На прокурорські та слідчі органи та суди в межах їх компетенції також накладається обов'язок вжити заходи до запобігання і припинення досліджуваних злочинів. Оскільки сам процес кримінального провадження як «досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність» реалізується відповідно до загальних правил кримінального провадження, передбачених п.10 ч.1 ст.3, статтями 298, 300 КПК України, то з моменту внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення, підготовлюваний або вчинений злочин забруднення атмосферного повітря до Єдиного реєстру досудових розслідувань, прокурор, слідчий, орган досудового розслідування або суддя разом з діями, передбаченими чинним КПК України, застосовують усі можливі заходи для запобігання злочину або його припинення. Невідкладність, послідовність і спрямованість проведення таких превентивних запобіжних заходів має визначатися з урахуванням конкретної обстановки.

Аналіз правозастосовної практики свідчить, що суб'єкти процесуального запобігання забрудненню атмосферного повітря не завжди приділяють належну увагу доказуванню всієї сукупності причин і умов, що зумовили вчинення злочину, передбаченого ст.241 КК України.

В основі організації процесуальної профілактики злочинів, передбачених ст.241 КК України, лежить вимога Закону, яка зобов'язує правоохоронні органи вносити у відповідні державні органи, установи й організації подання

або виносити судами окремі ухвали для усунення виявлених під час досудового слідства і судового розгляду кримінальних справ причин і умов, що сприяли вчиненню цих злочинів. Орган, установа, організація або службова особа, одержавши подання або окрему ухвалу суду, зобов'язані розглянути їх і не пізніше місячного строку повідомити правоохоронний орган про вжиті профілактичні заходи.

Запобіганню вчинення злочину, передбаченого ст.241 КК України, сприяє прийняття також нових нормативно-правових актів, які відповідають міжнародним стандартам, а також підготовка глосарію для право-застосовних та регулятивних органів, приблизно такого змісту:

ГЛОСАРІЙ

До цього глосарія включені терміни, з якими може зустрітися слідчий при розслідуванні інциденту забруднення атмосферного повітря. Він не претендує на всеосяжність.

Абсорбція – Поглинання або розчинення газу або рідини іншою рідиною або твердим матеріалом.

Адсорбція – Поглинання однієї речовини поверхневим шаром іншої.

Азбест – Волокнистий мінерал, застосовується у вогнетривких виробках.

Акрилонітрил – Застосовується як сомономер у виробництві деяких типів каучуку.

Активатор – Хімічна сполука, що застосовується при полімеризації як компонент, що контролює темпи реакції.

Анод – Позитивно заряджений електрод.

Антрацит – Сорт кам'яного вугілля – високий вміст вуглецю, низький вміст летких речовин.

Атмосферне повітря – Зовнішнє або відкрите повітря.

Ацетилени – Група летких займистих розчинників.

Ацетон – Леткий займистий розчинник.

Ацетонітрил – Леткий займистий розчинник.

Індекс якості повітря – Інформаційна система, яка оповіщає населення даного географічного регіону про стан якості повітря.

Кислота – Речовина що утворює іони водню в присутності води.

Кислотне осадження – Означає процес осадження різноманітних кислотних забруднювачів на поверхні землі або відкритих водойм.

Лужність – Означає сукупність властивостей водних розчинів лугів; протилежність кислотності.

Навколишня температура – Температура навколишнього середовища.

Повітря – Газова суміш, яка складається з 21% кисню та 79% азоту (в об'ємних частинах), а також незначних кількостей двоокису вуглецю водяної пари та інертних газів.

Виходячи з аналізу зарубіжного законодавства, можна сказати, що порівняльно-правовий аналіз національного кримінального законодавства стосовно аналізованого складу злочину з кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав, а саме: КК Литовської Республіки [11], КК Російської Федерації [12], КК Республіки Польща [13], КК Киргизької Республіки [14],

КК Швейцарії [15] свідчить, що: 1) такі дослідження в порівняльному плані корисні для тлумачення положень ст. 241 КК України; 2) їх результати можна використовувати для кваліфікації аналізованого діяння; 3) є корисними для вдосконалення та запобігання злочину, передбаченого ст. 241 КК України.

Висновки. Тому, на підставі дослідження можна зробити такий висновок, що серед основних пріоритетних критеріїв запобігання злочину забруднення атмосферного повітря є:

- 1) контекстний підхід у справі охорони атмосферного повітря, який має включати організаційні, екологічні, політичні і правові заходи;
- 2) збільшення витрат на охорону атмосферного повітря;
- 3) заборону будь-яких проєктів що шкодять довкіллю;
- 4) безумовне дотримання встановлених нормативів і стандартів;
- 5) обов'язковість екологічних експертиз з метою складання екологічного прогнозу;
- 6) активізації діяльності правоохоронних органів у зазначеній справі тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна. Екологічні проблеми атмосферного повітря – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2005. – 7 с.
2. *Гальперін І.М.* Основні напрямлення боротьби с преступностью / І.М. Гальперін – М. : Помбестат, 1993. – С. 235–364.
3. *Бородин С.В.* Теоретические проблемы советской уголовной политики / С.В. Бородин // 25 съезд КПСС и дальнейшее укрепление соц. законности. – М. : Политиздат, 1977. – С. 27–30.
4. *Багрий-Шахматов А.В.* Об уголовной политике в Украине / А.В. Багрий-Шахматов // *Правова система України: теорія і практика.* – К. : Наукова думка, 1993. – С. 235–364.
5. *Айдаров Й.Н.* О профилактической политике и ее роли в борьбе с преступностью / Й.Н. Айдаров // *Вопросы борьбы с преступностью.* Вып. 30. – М. : ВИП, 1979. – С. 46–48.
6. *Измайлов И.А.* Уголовная политика как система / И.А. Измайлов // *Уч. зап. Азейбаржанского гос. ун-та.* – Баку, 1975. – С. 12–18.
7. *Беляев Н.А.* Угловльно-правовая политика и пути ее реализации / Н.А. Беляев. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1986. – 177 с.
8. *Уголовное наказание.* – Киев–Донецк, 1997. – 537 с.
9. *Музыка А.А.* Відповідальність за злочином у сфері обігу наркотичних засобів / А.А. Музыка. – К. : Логос, 1998. – 324 с.
10. *Яковлев А.М.* Уголовная политика и совершенствование уголовного права / А.М. Яковлев // *Уголовное право Украинской ССР на современном этапе. Часть общая.* – К. : Наукова думка, 1985. – С. 7–10.
11. THE LITHUANIAN PENAL CODE. Adopted by Act VIII of 1968 September 26, 2000 Edited by Doctor of Law, professor V Pavilionis Preface by Candidate of Law, assistant professor N. I. Matsnev Introduction by Doctor of Law, professor V. Pavilionis, Doctor of Law, assistant professor A. Abramavichus, Doctor of Law, assistant professor A. Drakshene, Translated from Lithuanian by Candidate of Linguistics, assistant professor V. P. Kazanskene Saint Petersburg Yundichesky Center Press, 2002.

12. Кримінальний кодекс Російської Федерації 1996 р. зі змінами станом на 16.07.2015 (російською мовою) / Уголовный кодекс Российской Федерации (1996, с изменениями от 16.07.2015): Информационный портал, Уголовный кодекс РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ug-kodeks.ru/doc/ug-kodeks.doc. – Заголовок з екрану.

13. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A I Lukashov, and D j, prof N F Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A I Lukashov and candidate of law E A Sarkisova, translated from Polish by D A Barilovitch – St Petersburg «Yundichesky Centei Press», 2001– 234 p.

14. The Kirghiz Penal code / Adopted by the Legislative Y26 Assembly of the Zhogorku Kenesh of the Kirghiz Republic of September 18, 1997. In the wording of The Laws of the Kirghiz Republic No. 124 of September 21, 1998, No. 141 of December 9, 1999, No.77 of July 23, 2001, No.92 of November 19, 2001, No.36 of March 12, 2002 / Preface by Vice-Procurator of St. Petersburg, Candidate of Law A.P.Stukanov and Deputy-Chief of the Procuracy Department of St. Petersburg, Candidate of Law P.Yu. Konstantinov.— St. Petersburg: «Yuridicheski Center-Press», 2001. — 352 p.

15. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova; – St Petersburg: «Yuridichesky Center – Press», 2002. — 366p.

Осічнюк Ю.В. Запобігання злочинному забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря

У статті розкривається одна з найактуальніших проблем, що стоять сьогодні перед Україною, і це проблема збереження, поліпшення та відновлення сприятливого для життя стану атмосферного повітря. Серед пріоритетних завдань, які вирізняються в цьому контексті, є розробка проблем кримінально-правової охорони атмосферного повітря. Автор розкриває діяльність із запобігання злочинному забрудненню або іншій зміні природних властивостей атмосферного повітря.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, атмосферне повітря, запобігання, злочинне забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря.

Осичнюк Ю.В. Предотвращение преступного загрязнения или иного изменения природных свойств атмосферного воздуха

В статье затрагивается одна из самых актуальных проблем, которые стоят сегодня перед Украиной, это проблема сохранения, улучшения и восстановления благоприятного для жизни состояния атмосферного воздуха. Среди приоритетных задач, которые отличаются в этом контексте, является разработка проблем уголовно-правовой охраны атмосферного воздуха. Автор раскрывает деятельность по предотвращению преступного загрязнения или иному изменению природных свойств атмосферного воздуха.

Ключевые слова: уголовно-правовая охрана, атмосферный воздух, предотвращение, преступное загрязнение или иное изменение природных свойств атмосферного воздуха.

Osichnyuk Y. Prevention of criminal pollution or other alteration of the natural properties of air

In the article revealed one of the most pressing problems facing the Ukraine, is the problem of maintaining, improving and restoring favorable for life air. Among the priorities that are featured in this context are the development issues of criminal protection of air. The author reveals criminal activity to prevent contamination or other alteration of the natural properties of air.

Keywords: *criminal legal protection, air, preventing, criminal pollution or other change of natural properties of air.*

Стаття надійшла до редакції 26.11.2015.